

TĚŠÍNSKO V PROMĚNÁCH STALETÍ

SBORNÍK PŘEDNÁŠEK Z LET 2008–2009
K DĚJINÁM TĚŠÍNSKÉHO SLEZSKA

RADIM JEŽ – DAVID PINDUR (EDD.)

MUZEUM TĚŠÍNSKA – MATICE SLEZSKÁ
ČESKÝ TĚŠÍN 2010

© Muzeum Těšínska v Českém Těšíně, 2010

ISBN 978-80-86696-12-6

OBSAH

- 7 Slovo úvodem
RADIM JEŽ – DAVID PINDUR

Těšínsko ve středoevropském kontextu

- 13 Přemyslovští králové a slezští vévodové v době vrcholného středověku
ROBERT ANTONÍN
- 25 Hornoslezská knížata a jejich role v lucemburské politice do konce 14. století
MARTIN ČAPSKÝ
- 37 Hornoslezská knížectví v napěťové ose mezi Krakovem, Budínem a Prahou
MARTIN ČAPSKÝ
- 57 „Velcí“ těšínské Piastovci
Politické kariéry Kazimíra II. (†1528) a Václava III. Adama (†1579)
RADIM JEŽ
- 71 Valašská kolonizace na Těšínsku v 16.–18. století
JAN AL SAHEB
- 79 Reformace a počátky rekatolizace v Těšínském knížectví
DAVID PINDUR
- 93 Manželky těšínských Piastovců – soužití z rozumu, či lásky?
RADIM JEŽ
- 107 Mocenskopolitický konflikt o Slezsko v letech 1740–1742 a jeho průběh na Těšínsku
JAN AL SAHEB
- 119 Rozdělené Slezsko v době modernizace
(Od slezských válek do konce Velké války 1740–1918)
DAN GAWRECKI
- 137 Slezsko po roce 1918
MARIE GAWRECKÁ
- 149 Těšínsko v proměnách československo-polských vztahů 1918–1938
IVO BARAN

Varia

- 163 Slezsko a Těšínské Slezsko na starých mapách
ZBYŠEK ONDŘEKA
- 185 Hradní vrch v Těšíně
RADIM JEŽ – DAVID PINDUR
- 201 Pevnostní stavitelství na příkladu fortifikací Těšínského Slezska –
Jablunkovské šance
MARTIN KRŮL
- 215 Heraldické památky Těšínska
KAREL MÜLLER
- 225 Nejstarší dějiny farního kostela v Horních Domaslavicích
(k 250. výročí vysvěcení současného kostela)
DAVID PINDUR
- 237 Staré noviny v Těšíně
GABRIELA CHROMCOVÁ
- 245 Matiční činnost ve Slezsku
VLASTIMIL KOČVARA
- 255 Soupis vyobrazení
- 261 Jmenný rejstřík
- 273 Místní rejstřík
- 281 Autoři příspěvků

VLASTIMIL KOČVARA

MATIČNÍ ČINNOST VE SLEZSKU

Ustavení Matice opavské v únoru roku 1877 bylo v určitém smyslu završením obrozeneckých snah, které v Rakouském Slezsku byly opožděnou ozvěnou národního probuzení v Čechách. Národní citění řady intelektuálů českého původu, kteří byli s tímto slezským regionem svázáni, vyvolalo aktivity směřující k probuzení národního povědomí u české menšiny, jež zde existovala, byla však v tehdejší společnosti v nerovnoprávném postavení. Nebyly zde české školy, úřadovalo se pouze německy, Češi se nemohli prosadit politicky, hospodářsky ani kulturně. Prvními počiny v tomto směru byla česká periodika *Opavský besedník* a později na něj navazující *Opavský týdeník*, za nimiž stáli především Antonín Vašek a Jan Zaccal. Přispěly k probuzení národních zájmů i k obohacení spíše nábožensky zaměřených besedních programů, které se uskutečňovaly na vesnicích s převažujícím českým obyvatelstvem a jež nakonec vyústily k utvoření prvních oficiálních spolků. I na nich se podíleli vlastenečtí jednotlivci – faráři Josef Ochrana, Antonín Gruda, sedlák Jan Florián Lhotský a další. Jejich smyslem však bylo spíše prosazování zájmů církevních než jakýchkoliv jiných. Tyto osobnosti a ještě několik dalších také stály za prvním veřejným masovým vystoupením českých Slezanů na prvním táboru lidu, který se uskutečnil 12. září 1869 na Ostré Hůrce u obce Chabičov, dnes Háj ve Slezsku. Několikatisícové shromáždění se shodlo na petici podané vídeňskému dvoru, v níž se požadovalo mj. užívání českého jazyka u slezských zemských institucí a zřízení českého gymnázia spolu s přípravkou pro učitele. Vynaložená snaha však vyzněla naprázdno. Zemské úřady měly na plnění vznesených požadavků pramalý zájem a již existující spolky neměly dost

váhy na jejich prosazování. Ukázala se potřeba založit instituci, která by se chopila realizace vznesených požadavků, především v oblasti školství. Tohoto úkolu se ujal středoškolský profesor Vincenc Prasek spolu s Janem Zaccpalem v roce 1875. Šlo o vytvoření spolku nepolitického, oproštěného od zájmů náboženských, který by prosazoval především požadavky národního hnutí. Poučení hledali u již existujících podobných spolků především v historických zemích – u Matice české, založené 1831, a Matice moravské (1852), ale také u starších organizací v habsburské monarchii – např. Matice srbské (1826). Praska inspirovaly i úspěšné aktivity podpůrných školských spolků v Olomouci, Prostějově a Českých Budějovicích. Po osobních návštěvách u některých zmíněných institucí byly zahájeny kroky k založení Matice opavské. Od počátku si však její iniciátoři kladli mnohem vyšší cíle, které zdaleka – byť zatím jen proklamativně ve stanovách – překonávaly rozsah zájmu a činnosti existujících vzorů. Předložením stanov a s požadavkem na povolení činnosti se iniciátoři obrátili na slezskou zemskou vládu v létě roku 1876. Po jejím negativním stanovisku a následném odvoláním do Vídně byla Matice opavská povolena a valnou hromadou dne 12. února 1877 uvedena v život. Při překonávání počátečních obtíží nového vlasteneckého spolku spojených s jeho vlašným přijetím českou menšinovou komunitou v samotném Slezsku i hledáním vlastního zařazení mezi ostatními národními aktivitami byla mocnou vzpruhou morální i materiální podpora významných jednotlivců a organizací z vlasteneckých kruhů Čech i Moravy, jíž se Matice opavské dostalo. To zvýšilo aktivitu matičních představitelů, kteří velmi dynamicky přistoupili k realizaci úkolů, které si Matice při svém vzniku zadala. Ty byly zaměřeny na školství, knihovnictví, odbor-

Ročník 1894.

Číslo 4.

VĚSTNÍK

MATICE OPAVSKÉ

VĚNOVANÝ

KULTURNÍM A VĚDECKÝM POTREBÁM SLEZSKÝM.

Vydává se pro členy Matice Opavské.

Nečlenům prodává se po 60 kr.

Věstník Matice opavské, od 37. ročníku (1936) vydávaný pod názvem *Slezský sborník*, přinášel a dosud přináší na svých stránkách množství článků, příspěvků a materiálových studií věnovaných zejména dějinám Slezska a přilehlých oblastí. Radí se k jednomu z nejstarších českých vědeckých periodik, neboť pravidelně vychází již od roku 1892. Nyní je připravován Slezským ústavem Slezského zemského muzea v Opavě s podtitulem „Čtvrtletník pro vědy o společnosti“.

Matice opavská si v r. 1880 koupila z vlastních prostředků dům na Rybím trhu v centru Opavy nedaleko farního kostela Nanebevzetí Panny Marie. Tzv. Matiční dům se rázem stal centrem českého kulturního a osvětového dění v Rakouském Slezsku. Budova, která je i dnes sídlem Matice slezské, plní již 130 let toto ušlechtilé a nezastupitelné poslání.

nou a vědeckou činnost, ediční činnost, osvětu a propagaci. Mohli bychom zde pojednat o postupných krocích a dosažených výsledcích ve všech těchto oblastech, odkazujeme však na publikaci *Matice opavská – Spolek, osobnosti a národní snahy ve Slezsku 1877–1948* Jaromíry Knapíkové, vydanou nedávno Maticí slezskou, v níž je tato problematika důkladně zpracována. Zde se omezíme jen na výčet nejvýznamnějších kroků minulosti s přesahem do dneška.

Již ve druhém roce existence Matice opavské vyšlo první číslo *Věstníku Matice opavské*, obsahově naplněným jen jeho redaktorem Vincencem Praskem. Tehdejší situace však ještě neumožnila další trvalé vydávání časopisu, které pokračovalo až po čtrnáctiletém přerušení v roce 1892; posléze se stal hlavním vědeckým periodikem soustřeďujícím kolem sebe široký okruh odborníků zaměřených na slezskou problematiku. Časopis, od roku 1936 s pozměněným názvem *Slezský sborník*, přežil obě světové války a opakované násilné přerušení existence Matice opavské a vychází dodnes, ale péčí jiného vydavatele.

Matice opavská také od počátku hledala potřebné existenční zázemí, když převážně německé prostředí Opavy ohrožovalo její životnost a omezovalo její rozvoj. To se už ve třetím roce existence podařilo vyřešit zakoupením vlastního domu v samém centru města, který se – postupně upravován a rozšiřován – stal jako

Vincenc Prasek (+1912) se stal duší i mozkem rodícího se kulturně-společenského dění na Opavsku, potažmo v celém Rakouském Slezsku. Neúnavný pedagog, jazykovědec, spisovatel a historik, zahájil svou učitelskou kariéru r. 1868 na Slovanském gymnáziu v Olomouci, posléze byl ředitelem prvního českého gymnázia v Opavě. Kromě časopisu Matice opavské redigoval také *Selský archiv* a publikoval mj. i na stránkách *Novin Těšínských*.

Matiční dům střediskem, kolem nějž se soustřeďovala většina českého společenského, kulturního, ale i hospodářského a politického života. Jeho osud trvale sledoval osudy Matice opavské a v současnosti slouží po nákladných rekonstrukcích jako ústřední sídlo Matice slezské, která pokračuje v intencích svých předchůdců.

Další významný mezník v matiční historii je rok 1883. V září tohoto roku zahájilo v Opavě vyučování Matiční gymnázium – první česká střední škola ve Slezsku. V jejím čele stanul Vincenc Prasek a zahájil tím realizaci rozsáhlého školského matičního programu, který postupně během dalších desetiletí zahrnul několik desítek škol všech stupňů počínaje mateřskými. A s plnou odpovědností můžeme říci, že i pro dnešní Slezskou univerzitu připravila půdu Matice opavská, respektive slezská, protože o ustavení české vysoké školy ve Slezsku se v matičních řadách začalo uvažovat již na sklonku první republiky, podstatně intenzivněji včetně prvních realizačních kroků pak v letech poválečných v obdobích, kdy nebyla matiční činnost násilně umlčena, tedy 1945–1948 a 1968–1972.

Obdobně můžeme nahlížet i na činnost muzejní. Je známo, že dnešní Slezské zemské muzeum v Opavě se hlásí k nejstaršímu muzeu v naší republice, Gymnazijskému muzeu v Opavě, založenému v roce 1814. V době počátku Matice opavské již zde existovalo také muzeum uměleckoprůmyslové a muzeum městské. Je pochopitelné, že v nich čeští obyvatelé Slezska nenalezali svou minulost, o což zřizovatelé uvedených muzeí neměli zájem, takže i tento úkol si z podnětu Vincence Praska vzala za své Matice opavská. Založením archivu a Matičního muzea položila základ zkoumání a prezentace českého podílu na slezské historii. Po mnohaletém sbírání historických dokumentů a různých artefaktů a několika menších prezentacích sbírkových předmětů bylo Matiční muzeum v roce 1901 zpřístupněno v Matičním domě. Po vzniku Československa bylo po určitých jednáních

Matiční muzeum včleněno do Slezského zemského muzea v Opavě, kde po dlouhou dobu zůstalo zachováno jako celek a sdílelo s ním osudy včetně smutného konce totálního zničení v závěru druhé světové války. Jen několik zachovaných jednotlivin z bývalých sbírek dnes může dokumentovat výsledky Matice opavské v oblasti muzejnictví.

Vraťme se však ještě k počátkům Matice opavské. Brzo po jejím vzniku se k ní přihlásili i členové z Těšínska, což dokumnetuje, že i ve východní části Rakouského Slezska docházelo k probuzení zájmu o národní zrovnoprávnění zdejších Čechů. Poučení z počátečních úspěšných kroků Matice opavské vedlo o dvacet let později k ustavení obdobného spolku Matice osvěty lidové pro knížectví Těšínské. Předcházelo mu nejdříve vznik českého literárního a zábavního klubu Snaha (1883), počátek vydávání českých *Novin Těšínských* v roce 1894 a další aktivity spojené zejména s právníkem a historikem, později poslancem slezského zemského sněmu Věnceslavem Hrubým, působícím v Těšíně a v Opavě. I když se nejdříve uvažovalo o vytvoření odbočky opavského spolku v Těšíně, upustilo se od těchto návrhů stejně jako od zřizování odborů Ústřední matice školské na Těšínsku a z podnětu právě Věnceslava Hrubého se ustavila samostatná výše zmíněná organizace. Od ustavující valné hromady v září 1898 pak Matice osvěty lidové (od r. 1918 s přídomkem Slezská) účinně plnila své poslání v oblasti školské, osvětové a hospodářské. Výčet jejich výsledků do první světové války byl rozsáhlejší než u spolku opavského vzhledem k podstatně většímu počtu sídel s převažujícím českým obyvatelstvem na Těšínsku. Postupně zřídila 31 škol mateřských a 8 škol základních a tato činnost vyvrcholila zřízením českého reálného gymnázia v Orlové v roce 1909. V témže roce také přesunula své sídlo do Slezské – tehdy Polské – Ostravy. Oba matiční spolky, byť každý pracoval ve své části Rakouského Slezska, jež v té

Věnceslav Hrubý (†1933) pocházel z Vysočiny. Po studiu práv na Karlově univerzitě prošel soudní praxí v Jihlavě, Brně, Břeclavi, Valašských Kloboucích a v r. 1880 byl přeložen do Těšína. Zde se výrazným způsobem zapojil do kulturního života – byl spoluzakladatelem spolku Snaha, Matice osvěty lidové pro knížectví těšínské, *Novin Těšínských* ad. V letech 1890–1906 působil jako poslanec Slezského zemského sněmu a pět let zasedal i v Říšském sněmu.

době spolu ani nehraničily, spolu udržovaly vzájemné kontakty nejen v informační oblasti, ale v jednotlivých případech také kooperovaly, byť občas docházelo i ke vzájemným kolizím. Po nutném útlumu matiční činnosti v obou částech Rakouského Slezska v době válečného konfliktu přišel rok 1918 a s ním i zrod Československa, který podstatně ovlivnil matiční činnost – a to nejen ve Slezsku, nyní už československém.

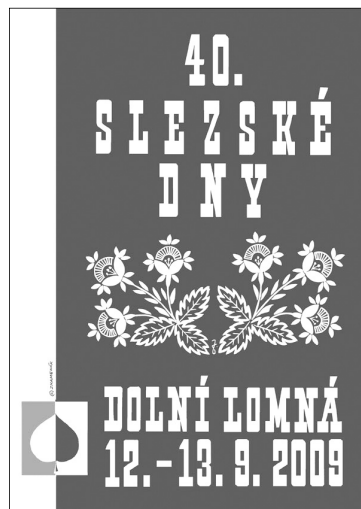
Státní správa nového státu převzala řadu úkolů, které dosud spadaly do aktivit spolků, případně soukromníků, v našem případě obou matic. Bylo to především budování národního školství, knihovnictví, mnohé činnosti osvětové a další. Zdálo se, že další existence matic není potřebná a došlo k přechodnému útlumu jejich činnosti. Brzy se však ukázalo, že svůj význam neztratily. Mladý stát na vše nestačil, a tak oba spolky opět našly své uplatnění. V případě Matice opavské její činnost dokonce dosáhla svého vrcholu. Odpoutala se od Opavy a jejího okolí a začala pronikat až do nejzazších míst západní části Slezska – na Krnovsko, Bruntálsko a Jesenícko. Důvod spočíval v tom, že i do těchto oblastí, dosud téměř čistě německých, přicházelo nejčastěji z profesních důvodů české obyvatelstvo a takto nově vznikající české menšiny měly zájem uplatňovat své volnočasové aktivity v mateřském jazyce. Můžeme to dokumentovat počtem odborů Matice opavské: zatímco do první světové války jich bylo 14 s celkovým počtem členů okolo půldruhého tisíce, v roce 1937 to bylo již 85 odborů se sedmi a půl tisícem členů.

V meziválečném období se také prohloubily kontakty mezi oběma maticemi. Přispělo k tomu i připojení Hlučínska k Československu v roce 1920, které tak i geograficky propojilo dosud oddělené části Slezska. Obě matiční ústředí – jak v Opavě, tak ve Slezské Ostravě – považovaly Hlučínsko za svůj terén pro vlastní činnost, takže zde vznikaly odbory obou spolků. Dohodly se sice na určitém vymezení zájmu v tomto teritoriu, v praxi však dohoda nebyla příliš dodržována. Nicméně určitá konkurence nebyla ke škodě věci. Nakonec oba spolky dopadly stejně: mnichovská dohoda a následné události odebraly Československu příhraniční oblasti ve prospěch nacistického Německa, kterému tak připadlo prakticky celé Slezsko. Je nabíledni, že matiční činnost byla nejdříve paralyzována, až posléze byly oba české spolky spolu s řadou dalších rozpuštěny.

Obnovení matiční činnosti nastalo po ukončení druhé světové války. Dřívější funkcionáři spolků, kteří ji přežili a vrátili se zpět do svých domovů, se opět pustili do práce, která však již neměla dlouhého trvání. Válkou těžce poškozené Slezsko se jen pomalu navracelo k normálnímu životu, byť nechybělo nadšení a radost z těžce nabyté svobody. Sotva byly odstraněny válkou způsobené materiální, morální a personální ztráty, přišel únor 1948, který v podstatě učinil tečku za oběma matičními spolky. Byly shledány zbytečnými a přežitkem minulosti, byla jim udělena nálepka buržoazní struktury a nezdravého nacionalismu, což odporovalo novým trendům společnosti směřující k socialismu a jejich poslání měly

plnit nové státem řízené osvětové a kulturní instituce. Došlo proto k nařízenému rozchodu, a byť definitivní právní zánik ještě nějakou dobu při likvidaci pozůstalých závazků trval, Matice opavská i Slezská matice osvěty lidové se staly minulostí. Nikoliv však jejich idea, která se za léta záslužné práce a úspěchů vryla do povědomí generací, jež je zažily. Ta znovu vzklíčila, jakmile to dovolilo politické uvolnění na jaře roku 1968. Pamětníci se ihned chopili iniciativy, zorganizovali přípravné výbory a připravili půdu pro obnovu činnosti. Poučení z minulosti předjednali možnost vzájemného spojení, a dali proto podnět ke vzniku Matice slezské s působností pro celé území historického Slezska příslušného k Československu. Ta byla formálně proklamována na ustavujících schůzích v Opavě 2. května a 25. května v Českém Těšíně vždy za přítomnosti zástupců obou obnovovaných spolků. Tím se v podstatě naplnila

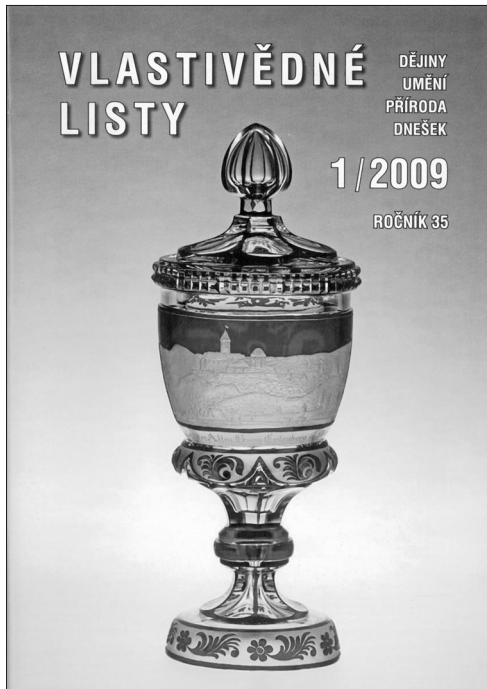
Zaplněný amfiteátr areálu Matice slezské v Dolní Lomné přihlíží vystoupení v rámci III. Slezských dnů v r. 1971. Ty se konají každoročně vždy druhý zářijový víkend. Stávají se místem přehlídky folklorních souborů, prezentací lidových řemesel a zábavy pro všechny věkové kategorie. Během dvou dnů se na třech pódii setkávají věhlasní umělci z celé Evropy, mezi doprovodný program se již tradičně řadí turistický pochod Mánesovou stezkou.

i myšlenka z počátku Matice opavské, kdy se uvažovalo o jednotném spolku pro Rakouské Slezsko včetně shodného názvu.

Po splnění tehdy platných zákonných požadavků Matice slezská velmi dynamicky rozvíjela svou činnost. V dobré víře a v očekávání změn zákonů si stanovila velmi ambiciózní program, jehož plnění však velmi brzo znemožnila nastupující normalizace po srpnovém vpádu vojsk Varšavské smlouvy. Vztah státních a politických orgánů k Matici slezské, která vznikla spontánně ze zájmu lidí bez podnětu „shora“, se ukázal podobný jako v roce 1948. Po krátké čtyřleté existenci Matice slezské došlo k jejímu vynucenému rozpuštění. Trvalým pomníkem tohoto období zůstalo několik výrazných edičních počínů a stále užívaný areál národopisných Slezských dnů v Dolní Lomné, jejichž první ročník se konal již v roce 1969.

Na základech položených v roce 1968 pracuje Matice slezská po obnovení své činnosti bezprostředně po listopadu 1989 i dnes. Pokračuje v řadě úkolů obou předchůdkyň, pochopitelně přizpůsobených potřebám současnosti. Také její struktura je nejen z historických důvodů určitou analogií minulé koexistence dvou subjektů. S ústředním sídlem v navraceném Matičním domě v Opavě se člení na dvě oblasti, opavskou a těšínskou, které ve svých hlavních aktivitách respektují odlišnosti těchto regionů: zatímco v západní – opavské – části Slezska nepřežil folklor a velkou část obyvatelstva zde tvoří pováleční osídlenci bez větších vědomostí o jeho minulosti, tradicích a významu, kteří se i přes různorodý původ integrovali

Důležitou součástí činnosti Matice slezské je již od založení v 19. století příprava a vydávání publikací, edic pramenů a periodik. *Vlastivědné listy Slezska a severní Moravy* s podtitulem *Časopis pro dějiny, umění, přírodu a dnešek* pravidelně vychází od roku 1975. Péčí Matice slezské přináší od r. 1998 dvakrát ročně na padesáti stranách poutavé čtení o minulosti, přírodních zajímavostech a aktualitách z kulturního dění severovýchodního cípu naší vlasti.

do jedné převažující národnosti, ve východní části Slezska je autochtonní obyvatelstvo smíšeno s často vyhraněnými rozdílnými představami a jsou zde ještě živé pozůstatky svébytného folkloru. To vše se zrcadlí v náplni a programech jednotlivých odborů Matice slezské, které pracují v různých místech obou oblastí. Práce jejich členů a funkcionářů, které v souhrnu představují celkovou činnost Matice slezské, jsou určeny nejen jejím členům, ale obohacují život všech obyvatel našeho regionu, kteří nabídky Matice slezské přijímají. Realizovanými programy také členové Matice slezské přispívají do společné pokladnice evropských národů, protože vklad integrující se Evropě začíná vztahem k lidem a ke kraji, v němž žijeme, pracujeme, vytváříme hodnoty a stavíme společné pomníky. A v tomto směru se Matice slezská nemusí za svůj přínos stydět.

LITERATURA

KNAPÍKOVÁ JAROMÍRA, *Matice opavská. Spolek, osobnosti a národní snahy ve Slezsku 1877–1948*, Opava 2007.

KOČVARA VLASTIMIL, *Matice slezská (1968–1997)*, Opava. Sborník k dějinám města 1, 1998, s. 29–36.

KOČVARA VLASTIMIL – KRAMNÁ JAROMÍRA, *Matice opavská 1877 – Matice slezská 1997*, Opava 1997.

RESUMÉ

FOUNDATION ACTIVITIES IN SILESIA

In the second half of the 19th century, the national revival started in Austrian Silesia when the Czech minority started to claim its rights in the historic, mostly German part of the monarchy. To assert its claims, the Opava Foundation was established in 1877 following the example of some other parts of the state (Bohemia, Moravia, Serbia) and later also the National Education Foundation for Těšín Principedom (1898), the mission of which was laying the foundations for Czech schooling, librarianship, editorial work, professional and scientific activities and support of Czech culture in the region where it was active. Despite the interruption of its existence at the time of the Nazi occupation and its forced termination after February 1948, both associations joined their mission. After the political change in November 1989, both associations resumed their activities and were merged into the Silesian Foundation, which builds up on the traditions of both its predecessors under new conditions.

POŘADATEL: Mladí konzervativci Karviná a Mladí konzervativci Přerov, Město Český Těšín

MÍSTO A DATUM KONÁNÍ: Kulturní a společenské středisko Střelnice, Český Těšín, 6. května 2009

TĚŠÍNSKO V PROMĚNÁCH STALETÍ

SBORNÍK PŘEDNÁŠEK Z LET 2008–2009
K DĚJINÁM TĚŠÍNSKÉHO SLEZSKA

RADIM JEŽ – DAVID PINDUR (EDD.)

© 2010 Vydalo MUZEUM TĚŠÍNSKA, P. O., Hlavní tř. 15, 737 01 Český Těšín
a MATICE SLEZSKÁ – TĚŠÍNSKÁ OBLAST, Hlavní tř. 1a, 737 01 Český Těšín

Redakce PHDr. RADIM JEŽ, PHDr. DAVID PINDUR

Odborná spolupráce PHDr. JAN AL SAHEB

Grafická úprava a sazba KAZIMIERZ GAJDZICA

Podklady pro rodokmeny PHDr. RADIM JEŽ

Podklady pro rejstříky PHDr. JAN AL SAHEB, PHDr. RADIM JEŽ

Jazyková editace MGR. LUCIE BRŇOVJÁKOVÁ

Překlady resumé MGR. LENKA MANDRYSOVÁ

Tisk a vazba **FINIDR** FINIDR, S. R. O., Český Těšín

Všechna práva vyhrazena

Vydání první, Český Těšín 2010

ISBN 978-80-86696-12-6